

TORONTÁL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	180 dinár
Félévre	90 dinár
Negyedévre	45 dinár
Egy órára	15 dinár

Egyes szám ára 75 para.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Obiliteva (Zápolva) utca 1.

Szerkesztőség telefonszáma 241
Kiadóhivatal telefonszáma 21
MEGJELENIK MINDEN NAP, HÉTFŐ ÉS
ÜNNEPEK UTÁN NA GYOR KIVÉTELEVEL.

Veliki Beeskerek, 1922.

LII. évfolyam, 205. szám.

Péntek, szeptember 15.

A bécsi szedősztrájk.

A „Torontál” tudósítójának távirata

Wien, szept. 13.

Az Arbeiter Zeitung ma megjelent száma vezető helyen felhívást intéz a munkássághoz, amelyben rámutat arra, hogy a szedők sztrájkjában nemcsak a grafikai munkások elszigetelt érdekeiről van szó, hanem az összmunkásságról. Ha ez a sztrájk elbukik, biztos, hogy a bukás kiinduló pontja lesz a munkásság legéletbevágóbb gazdasági érdekei ellen meginduló harcnak. Az Arbeiter Zeitung felszólítja a munkásokat, hogy napi egy órai munkájuk keresetét adják a sztrájkolóknak alapja javára.

A Cseh—SHS korridor eredeti terve.

A „Torontál” tudósítójának távirata

Prága, szept. 13.

A Prager Tagblatt közli a párisi béketárgyalás idejéből való második memorandumot, amelyet a cseh küldöttség a jugoszláv—cseh korridor ügyében beterjesztett.

Az emlékirat szerint a tartós békét biztosító közép-európai politikai rendszer érdekében a németeket és a magyarokat el kell választani egymástól. Szomszédságot kell teremteni a délszláv nép és a csehek között. Ez nem Jugoszlávia és Csehszlovákia helyi problémája, hanem európai kérdés. Ez legkönnyebben úgy volna megoldható, hogy Magyarország nyugati részét négy magyar megyét: Mosont, Sopront, Vast és Zalát a cseh köztársaságba és az SHS államba bekebelezzenek.

A török-görög háború.

A „Torontál” tudósítójának távirata

Róma, szept. 13.

A lapok Olaszország magatartását a török-görög kérdésben úgy körvonalozzák, hogy főrekednie kell Olaszországnak megvédeni Törökország sértetlenségét, mert Kis-Ázsiának török részről való birtoklása a legjobb biztosíték az európai államok szabad kereskedelmi tevékenységére.

London, szept. 13.

A görög hadsereg vesztesége negyvenezer fogoly és harminchat-ezer halott. A foglyok között van két tábornok, kilencvennégy magasbrendű parancsnok és háromszáz alantos tiszt. A török hadsereg zsákmánya 284 ágyú, 1200 gépfegyver, 80 tank, 20 repülőgép, 70 ezer ruha és 80 ezer pár csizma.

Támadják Davidovityot,

mert szóba állt a horvátokkal.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, szept. 13.

A demokrata képviselők klubja tegnap konferenciát tartott, amelyen kizárólag a párt elnöke, Davidovity Ljuba és Pribisevity közoktatásügyi miniszter között a zagrebi kongresszus miatt keletkezett ellentétéről folyt a vita. A tegnapi konferencián a demokrata miniszterek nem vettek részt, miután az előző ülés hangulata is olyan volt, hogy a miniszterek éles kifakadásokat voltak kénytelenek végighallgatni.

Davidovity Ljuba elnök a tegnapi konferencián igyekezett a hívei előtt igazolni, hogy a zagrebi kongresszuson való megjelenése ellen kifogás nem emelhető. Pribisevity miniszter ellenvéleményét valló képviselők Davidovitytal szemben azt vitatták, hogy eljárása semmiképpen nem volt helyes, sőt megrovandó.

Davidovity Ljuba egy beogradi mértékadó lap főszerkesztője előtt kijelentette, hogy teljesen igazolatlanul érik a szemrehányások, hogy olyan kongresszuson vett részt, amely a mai rezsimet támogatja és amelynek ő is tagja. A nagy harag tulajdonképpen azért fordul ellene, mert a horvátokkal szóba állt. Csodálatos, hogy emiatt elítélik. De kérdezi, miért ne álljon szóba a horvátokkal, a testvérekkel, amikor nemcsak ő, hanem mások is, köztük a kormány szóba állt a magyarokkal és még a bolgárokkal is.

A radikális-párt részéről mind-

inkább élesebb támadások érik a demokrata képviselőket Davidovity és híveinek magatartása miatt.

Pribisevity miniszter a sajtó képviselői előtt kijelentette, hogy Davidovity eljárása nagy válságot idézett elő a pártban, miután a zagrebi konferencián való megjelenése többet jelent, mint amit a be nem avatottak elképzelhetnek. A kongresszus alapeszméje nem csupán az alkotmány revíziója. Ugyanis Pavelity dr. a kongresszus megnyitásán azt követelte, hogy térjenek vissza 1918 október huszonkilencedikére, vagyis a horvát szábor által teremtett helyzetre. Ez a követelés a separálást rejti magában. Vagyis a horvátok mindent fel akarnak borítani és meg akarják semmisíteni három év minden alkotását. Smodlakának az a teóriája, hogy Horvátország először is váljon el Szerbiától és azután döntsenek afelől, hogy milyen formában akarnak együttműködni. De Smodlaka és mások nem gondolnak arra, hogy mi történik akkor, hogyha az elválás után a megegyezés nem jön létre?

Beavatott körök véleménye szerint a Davidovity és Pribisevity között felmerült ellentét kérdésében a demokrata-klub határozatképes ülése fog dönteni. A párt most várja vissza dalmáciai utjából Krsztej alelnököt, aki a főbizottságot és a klubülést össze fogja hívni.

A németek nem adják az aranyukat.

Berlin, szept. 13.

A német kormány nem hajlandó a német birodalmi bank aranykészletének egy részét külföldön depo-

nálni, mint ahogy azt a hírek szerint Teunisz belga miniszterelnök kívánta. Minthogy a belgák ragaszkodnak ehhez a követeléshez, a jóvátételi bizottság legközelebbi ülésén kénytelen lesz a közvetítő szerepét elvállalni.

Lloyd George és Poincaré tovább játszanak!

A „Torontál” tudósítójának távirata

London, szept. 13.

A „Temps” híre szerint Lloyd George véglegesen elhatározta, hogy Genfben utazik. Beavatott körökben ezt azzal magyarázzák, hogy a keleti helyzet ma már nem olyan fenyegetően veszélyes, amennyiben Anglia és Franciaország közötti tárgyalások a török-görög ügyben rövidesen megegyezésre fognak vezetni.

Egyesek véleménye szerint azonban Lloyd George azért megy Genfben, mert választói elégedetlenségnek, hogy a miniszterelnök a népszövetség tárgyalásait nagyon is könnyen vette és hogy mindazokat a kérdéseket a napirendre tüzesse, amelyeket a legutóbbi konferencián nem intéztek el. Lloyd George ez alkalommal kényszeríteni akarja Poincarét, hogy a zöld asztalnál vivják meg a döntő mérkőzést. Hogyha Poincaré a kihívást elfogadja és szintén Genfben megy, úgy rendkívüli nagyjelentőségű lesz a konferencia.

A postások kollektiv lemondása.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, szept. 13.

A posta- és távirati tisztviselők és alkalmazottak soraiban nagy az elégedetlenség, miután az állam anyagi helyzetükön kérelmük és panaszkodásuk dacára a mai napig sem könnyített. A hangulat annyira elkeseredett, hogy a posta- és távirat tisztviselők kollektiv lemondást terveznek.

Miladinovity Zsarko postaügyi miniszter szeptember tizennegedikén tér vissza Beogradba és ez alkalommal az ukáz nélkül kinevezett postatisztviselők egy küldöttséget menesztettek a miniszterhez. A küldöttség feladata a drágasági pótlék felemelését és az éjjeli szolgálat díjazásának rendezését kérni. Hogyha a miniszter a kérelmet nem teljesíti, úgy a tisztviselők kollektív lemondanak állásukról.

TÖZSDE

Szeptember 13

Beograd, Valuta: Dollár 74.
Devizák: London 346, Páris 595, Zürich 1464-50, Milano 334-50, Berlin 5-35, Bukarest 55—, Prága 263, Wien 0-105, Budapest 3-75.
Zürich. (Zárlat.) Berlin 03350, Hollandia 20575, Newyork 530, London 2357, Páris 4040, Milano 2245, Prága 1765, Budapest 022, Zagreb

174, Varsó 008, Wien 00075, bélyegzett 000875.

Budapest. (Zárlat.) Napoleon 5100, Dinár 2720, Amsterdam 930, Bukarest 1600, London 10800, Berlin 175, Milano 102, Páris 187, Prága 78, Genf 455, Wien 285, Zagreb 680, Newyork 2400, Varsó 36.

Wien. (Zárlat.) Prága 250750, Zagreb 240, Budapest 3250, Varsó 1150, Milano 3190, Lei 520, London 333200, Newyork 74925, Páris 5710, Zürich 14150, Berlin 4900.

ik-
nk
oly
pa-
837
tea.

e
D.
Cher-
gyor-
nap.

33.

Pál.

Belmont gróf a román merénylet hősé

Budapest, szept. 13.

A rendőrségen megjelent tegnap Géczy József budapesti lakos és a romániai merénylet ügyében fontos közlést tett, amelynek alapján a rendőrség kétséget kizáró módon megállapította a merénylet tervezésével gyanúsított Belmont gróf multját és személyazonosságát.

Géczy Neumann Anna egykori helsingforsi lakos képviselőjében jelent meg, akinek az ál Belmont gróf törvényes férje. Géczy egy névjegyet adott át a rendőrségnek ez-zel a felirással: „Le Comte Fignemond de Belmont Chateau Belmont”. A névjegy teljesen megegyezik azzal a névjeggyel, amely a román siguranca kezébe került a nyomozás során.

Belmont valódi neve Kmosko Miklós. Kmosko híres nemzetközi szélhámos, aki anyanyelvén kívül németül, angolul, franciául és románul beszél. Multja eléggé mozgalmas. Tíz év előtt szélhámoságok miatt több évet töltött a váci fegyházban. Mikor kiszabadult, kiment Angliába, ahol megismerkedett egy gazdag család leányával, akit el is vett feleségül. Másfél év alatt elköltötte az asszony hozományát, nyolevanezer font sterlinget és faképnél hagyta a fiatal asszonyt. Visszajött Magyarországra, újra megnősült és megszokott a feleségétől, mintán elköltötte a vagyonát. Így került Helsingforsba, ahol elvette Neumann Annát. Ezzel a harmadik asszonnyal két évvel ezelőtt Budapestre jött. Az idén februárban elűnt Budapestről és csak most derült ki, hogy ezalatt Romániában tartózkodott. A rendőrség nyomozásának eredményéről értesítette a külügyminisztériumot, amely azonnal értesítette erről a román kormányt és a többi államokat.

Nagyvárad, szept. 13.

Érdekes, hogy a „Nagyváradi” c. napilap már szeptember 9-én ezt írta:

„A pokolgépes merénylet leleplezése, melyet a nyomozás szerint Magyarországról támogattak, valóságos felzaklatta Románia közvéleményét. Elsősorban az itt élő magyarság körében hatott a legkínosabb szenzáció erejével. A merénylet kapcsolatban jelentik ugyanis Bukarestből a délutáni órákban, hogy Belmont gróf kihallgatása során kiderült, hogy a grófot ezelőtt Bercei Miklósnak hívták.

Régi nagyváradiak élénken emlékeznek még a Bercei családra, az öreg Bercei György ipartestületi elnökről utcaí néveztek el Nagyváradon. Bercei Györgynek egy Miklós nevű fia régen külföldre származott s a jelek arra vallanak, hogy a királygyilkosság gyanújának terhe alatt letartóztatott Belmont gróf a nagyváradi Bercei Miklóssal azonos.

Bersei György mindkét fia meglehetősen lezüllött, az idősebbiket maga az öreg Bercei záratta el váltohamisításért, míg a fiatalabbiknak, Miklósnak sorsáról a fáma már kevesebbet tud. Tény, hogy ő is kalandornak indult még Nagyváradról való elszármazása előtt.

Nem bizonyos, hogy csakugyan arról a Berceiről van-e szó, de a

Pasity nem megy Londonba?

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Wien, szept. 13.

Prágából érkező hírek szerint Pasity miniszterelnök nem utazik Párisba és Londonba, hanem Marienbadban bevárja Benes visszaérkezését Genfből. A miniszterelnöknek fontos tárgyalásai lesznek Benessel. A konferencián azokat a következ-

ményeket fogják megbeszélni, amelyek a népszövetség által hozandó határozatok folytán Jugoszláviára és Csehszlovákiára előállnak és megbeszélnek a közös eljárást arra az esetre, hogyha a népszövetség a tagjai sorába felveszi Magyarországot.

fiuk előélete után ez nem valószínűtlen.”

— Az sincs kizárva, hogy a Kmosko-Bersei név egy személyt takar.

Magyarországnak, Csehszlovákiának, Jugoszláviának és Romániának

paritásos alapon francia frankban kell fizetni az államvasuti annuitásokat.

A Torontál wieni szerkesztőségétől.

Wien, szept. 13.

A „Torontál” wieni szerkesztőségének értesülése szerint az államvasutak magyar annuitásainak sokat vajdó kérdése végre megoldáshoz jut.

Szeptember első felében a jóvátételi bizottság Magyarország, Románia, Csehszlovákia és Jugoszlávia képviselőinek, valamint az államvasutak — a Steg igazgatóságának részvételével Wienben konferenciát tart.

A wieni konferencián végleg eldöntésre kerül a Steg magyar annuitásának kérdése. Miként ismeretes, a magyar annuitás még Baross Gábor miniszterségének idejéből dotálódik. Magyarország akkor megváltotta a Steg magyarországi vonalait és ennek fejében évenkénti annuitásfizetésre kötelezte magát. A magyar annuitás kétharmad részében aranyban törlesztendő. Az összeomlás után azonban a magyar vasutak jelentékeny része Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia birtokába került és így a méltányosság elvénél fogva olyan arányban, miként a volt magyar vasutakból részesedtek, nekik is vállalniuk kell a magyar annuitás bizonyos hányadát. Az új utódállamok eddig vonakodtak azonban ezt a kötelezettséget teljesíteni, már csak azért is, mivel az átvállalt összeg kétharmad részét aranyban kellene törleszteniük. Ezzel szemben Magyarország arra az álláspontra helyezkedett, hogy egyedül a szétosztott vasutvonalakért nem fizethet. A Steg igazgatóságának megbízottjai mostan Párisban megbeszéléseket folytattak a jóvátételi bizottsággal és ennek a megbeszélésnek eredménye egy kompromisszum lett, amelyet valószínűleg az összes érdekelt utódállamok el fognak fogadni, úgy hogy végre dülőre jut az államvasutak magyar annuitásának problémája. A jóvátételi-bizottság és a Steg igazgatóságának kompromisszuma értelmében az utódállamok paritásos alapon tartoznak fizetni a magyar annuitást, azonban a helyzetre való tekintettel nem — aranyban, hanem francia frankban. A kompromisszum alapján a jóvátételi-bizottság szeptember elejére Wienbe érkezőre hívja össze Magyarországot, Romá-

niát, Csehszlovákia és Jugoszlávia delegátusait és közölni fogja velük az országokra kirótt fizetési hányadot. A dolgok jelenlegi állása szerint minden remény meg van arra, hogy az érdekelt utódállamok a jóvátételi-bizottság előterjesztéseit a szeptemberi konferencián el fogják fogadni.

sz. p.

HIREK

A magyar-párt nagygyűlése. Vasárnap, szeptember 17-ikén délelőtt 10 órakor lesz Sentán a magyar politikai párt nagygyűlése. Hogy a gyűlés minél impozánsabb legyen, jelenjen meg a gyűlésen minden magyar ember, aki csak teheti.

Eljegyzés. Soltész Böske (Pancevo) és Székely Ignác (Veliki Beeskerek) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

A német nemzeti himnusz. Berlinből jelentik: Ebert birodalmi elnök elrendelte, hogy a Reichswehr ceremóniai alkalmával ezentul a Deutschland über alles kezdetű nemzeti dalt játsszák. Feltűnő, hogy a német köztársaság elnöke éppen a francia-német feszültség idején a franciák által annyira gyűlölt éneket tette hivatalosan nemzeti himnusszá. A franciák a Deutschland über allesben a német imperialista törekvések kifejezését látják és alig olvasunk németellenes francia cikket vagy beszédet, ahol ne idéznék az új nemzeti himnusz kezdő sorait.

Az utódállamok közös akciót indítanak a dinár kurzusának megjavítására. Weni tudósítónk jelenti: A kiséntente külügyminisztereinek legutóbbi konferenciáján — hirtelen — elhatározták, hogy közös akciót indítanak a jugoszláv dinár kurzusának megjavítása céljából. Az akcióban aktív vezető szerepe lesz Rasin volt csehszlovák pénzügyminiszternek. — Hát ez mi? És vajjon mennyibe fog nekünk kerülni Csehszlovágnak ez a barátságos javítási kísérlete?

A Kadima kabaré műsorának a főpróbája után itélve, a közönségnek szombaton a Kaszinóban páratlanul kedves és mulatságos estében lesz része. A gondosan összeállított program minden egyes pontja slágerszámba megy és a szerepek olyan kezekben vannak, hogy a siker kétségtelen. A Kadima-egylet kipróbált műkedvelőinek csapata kibővült a város egyéb egyleteihez tartozó elsőrangú dilleltánsaival és így egyesült erővel igyekeznek a közönséget szórakoztatni. A rendezőség figyelmeztetése szerint a kabarén az estélyi ruhában való megjelenés nem kötelező.

A debeljaesai fogorvosi hirdetésünkre fehérvük olvasóink figyelmét.

Mindig a Vajdaságban van a hiba. A postaügyi miniszterhez utóbbi időkben sok panasz érkezik, hogy a Vajdaságban és Boszniában a postán sok a visszaélés. A miniszter Vujadinovity postafőfelügyelőt küldötte ki a helyszínére, hogy a vizsgálatot megejtse.

Hogy élni jó

ezt úgy látszik, ma már senkisé is hiszi. Legalább is nagyon kevesen élhetnek jól ahhoz, hogy higgyenek a fenti mondat igazságában. Aztán abból is következtetem, hogy ez a tézis hamis, mert senkisé láttam, hogy arra esábitották volna az embereket: éljete! De a halál kellemességét oly meggyőzően hirdetik az újságok, az emberek, hogy szinte összefut az ember szájában a nyál ha olvassa, például:

„Köszönet. Özv. Sari Jánosné köszönetem nyilvánítom ki Buday János dísztemetkezési vállalatnak férjem temetése alkalmával kifejtett buzgólkodásért; elhunyt férjem temetésén oly díszpompát fejtett ki, hogy én, valamint kedves rokonaim nagyon meg voltunk elégedve és ezért mindenkinek mint fiatal kezdőt bátran ajánljuk (Szegedi Friss Újság.)”

Tehát özv. Sari Jánosné nagyon meg volt elégedve egyrészt ura halálával, másrészt kedves rokonaival együtt Buday János díszpompás buzgólkodásán. És még a tetejébe ez a Buday fiatal kezdő! Mi lesz ebből, ha öreg praktikus lesz? Direkt úgy fog temetni, hogy az kéj lesz.

Még meggyőzőbb a Nagyvárad Esti Lap hirdetése, amely direkt esábit arra, hogy az ember szerezzen be magának egy szépen sveifolt, testhez álló koporsót, amíg ne késő. Azt mondja:

„Temetkezése jóval kevesebb összegbe kerül, ha azt a Szent László temetkezési vállalatnál rendeli meg, illetőleg koporsót és tartozékait ott szerzi be. A kiszolgálás szolid és pontos. Tessék meggyőződni!”

Szóval ez még olesőbb is mint másutt, úgy hogy a mélyen tisztelt hulla a valutaris különbözetet még át is viheti egy szebb világba üzemi tőkének. Azonkívül amint látjuk, egyetlen egy igen tisztelt tetem sem jött még a kiszolgálás ellen panaszkodni. — És ezek után — van még ez a világnak?

Tűz a külvárosban. Lapzártakor értesülünk róla, hogy a Tomasováci ut végén, a közös szérűskertben tűz ütött ki.

Az államtanács titkárai. Az államtanács pályázatot irt ki tizenkét titkári és hat irnok állásra. A titkári állásoknál jogvégzettséget kívánnak. Az elsőosztályu titkárok évi fizetése 6000, a másodosztályu titkárok fizetése 5000 dinár a megfelelő drágasági pótlékkal. Az irnokok évi fizetése 2000 és 1700 dinár, szintén drágasági pótlékkal kiegészítve.

A kereskedősegek sztrájkja véget ért. A kereskedősegek sztrájkja ma reggel véget ért. A segítők legnagyobb része újra fölvetta a munkát.

Vámmentesen hozható be fa és zsir. A hivatalos lap mai száma közli, hogy további intézkedés Romániából vámmentesen importálható a tűzifa és a zsir.

Beogr...
tálni. B...
egy biz...
hogy l...
lisztet...
távirati...
nácsot...
feltétele...
után a...
gár szá...
lisztet...
jó val...

• Mo...
tás. A...
tudomá...
tanulm...
hó 16-a...
moder...
mot ny...
felnőt...
ket vál...
Tiszte...
Lajos...

• Au...
— a...
értelm...
pest, E...
többi...
a Nag...
Veliki...
épület...
igazga...

Hari...
nóban...
műves...
és tize...
órákor...
rende...
földi...
jába...
via n...
szetét...
rika s...
ahol...
válog...
áll.

• V...
nál, V...
szám...

• K...
kat, o...
san é...
keré...

W...
Báná...
mar...
megj...
törvé...
ban...
talor...
über...
siche...
run...
fuh...
nanz...
zugu...
Urs...
der...
höh...

— B...
— V...
hiva...
után...
azon...
körö...
és re...
füze...
ára...
első...
szö...
tási...
del...
mos...
jed...
lan...
port...
del...
eim...
42.

Beograd Bulgáriából akar importálni. Beograd város községtanácsa egy bizottságot küldött Bulgáriába, hogy Beograd lakossága részére lisztet vásároljon. A bizottság ma táviratilag értesítette a városi tanácsot, hogy a liszt beszerzésének a feltételei most nem előnyösek, miután a lisztárak magasak és a bulgár szállítók azt kívánják, hogy a lisztet francia frankban, vagy más jó valutában fizessék.

Modern táncanfolyam-megnyitás. A nagyérdemű közönség szíves tudomására adjuk, hogy külföldi tanulmányutunkról visszatérve, f. hó 16-án a Kaszinó helyiségében modern és klasszikus táncanfolyamot nyitunk. Diákoknak 5-7-ig és felnőtteknek 8-10-ig. Előjegyzéseket vállal a Grünberger parfümeria. Tisztelettel Rosenberg Richárd és Lajos ballettmesterek.

Atutalásokat és csekk kiírásokat a fennálló miniszteri rendeletek értelmében — **Wien, Prága, Budapest, Berlin, Temesvár,** valamint a többi külföldi piacra újból eszközöl **Nagybeeskereki Takarékpénztár.** Veliki Beeskerek, Korona-szálló épület. Telefon: Pénztár 16. — Vezérgazgató 52.

Harmonika-hangverseny a Kaszinóban. Milosevic Ignát harmonikaművész szeptember tizenhetedikén és tizenkilencedikén este fél kilenc órakor harmonika-hangversenyt rendez a Kaszinóban. A művész külföldi körutjáról tért vissza hazájába és most végig járja Jugoszlávia nagyobb városait, hogy művészetét bemutassa. Legutóbb Amerika színpadjain produkálta magát, ahol kiváló sikereket ért el. Másora válogatott, elsőrangú számokból áll.

Vas- és fémöntvényeket Krausz-nál. Veliki Beeskerek. — Telefonszám 329.

Külföldi kifizetéseket, átutalásokat, csekk- és valutavételeket gyorsan és olcsón közvetít a Nagybeeskereki Népbank R.-T. — Telefon 62.

Wirtschaftlicher Kompass. A Bánáti Kereskedelmi- és Iparkamara kiadásában német nyelven megjelenő kereskedelmi és ipari törvénytár második füzeté a napokban jelenik meg a következő tartalommal: Auszug aus dem Gesetze über das Budgetzwölftel. — Valutasisicherung in Dinaren. — Abänderung und Ergänzung im Ausfuhrzolltarif. — Beschluss des Finanzministers über Dinarzahlungen zugunsten ausländischer Firmen. — Ursprungszeugnisse. — Aufhebung der Getreideeinfuhrzölle. — Erhöhung des Ausfuhrzollens auf Fett. — Erhöhung der Konsumsteuern. — Valutaversicherung bei Kleienexport. — A kamara törvénytára a hivatalos lapban való megjelenésük után hiteles német fordításban azonnal hozza a kereskedő- és ipari körököt érdeklő összes törvényeket és rendeleteket. A törvénytár oktav füzetek alakjában jelenik meg és ára 16 oldalas ivenkint 5 dinár. Az első füzet a munkásbiztosításról szóló törvényt és annak végrehajtási utasítását tartalmazza, terjedelme 6 és fél iv, ára 32-50 dinár. A most megjelenő második füzet terjedelme 16 oldal, ára 5 dinár. Alkandó előfizetők az egyes füzeteket portómentesen kapják. — Megrendelhető **Wirtschaftlicher Kompass** címen. Veliki Beeskerek. Postafiók 42.

Fascista mozgalom Magyarországon?

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Budapest, szept. 13.

Rassay Károly a magyar nemzetgyűlésen Huszár Károly alelnöknek egy ívet nyújtott át, amelyben Haller István, a keresztény ellenzéki párt elnökének és Payer Károly, a szociáldemokrata párt elnökének a nevében arra kérte, hogy sürgősen hívja össze a magyar külügyi bizottságot. Huszár alelnök a kérelem alapján értesítette Bethlen miniszterelnököt, hogy a külügyi bizottságnak holnap délelőtti összehívására hozzájárul.

A bizottság ülésén megvitatják valamennyi aktuális külpolitikai kérdést, köztük a népszövetség genfi tárgyalásait és a román királyi pár ellen irányult állítólagos merénylettert. Valószínű, hogy napirendre kerül a magyar külpolitika új orientációja is, amelyről az utóbbi időben fantasztikus hírek keltek szárnyra. A hírekről egyébként illetékes helyen ismételtén kijelentették, hogy nagyjából merő kombinációk.

Hogy a magyar külpolitika lényegesen javult volna, semmiestre sem mondható, mert a kiséntent Magyarország ellen éppen most fejt ki erős propagandát. A magyar-olasz közeledésről annyi igaz, hogy Olaszország felismerte Magyarországon az érdektársát, akire a szláv korridorról szemben hathatósan támaszkodhat. Ez jelentős esemény ugyan, azonban ennek megszébbmenő vonatkozásai ma még nincsenek.

Ami a román orientációt illeti, az a mesék birodalmába való. Románia szolidáris a kiséntent szövetségével, ami a jelen körülmények között másképp el sem képzelhető.

A „Pesti Napló” szerint a politikai körökben esetleg annak a mozgalomnak kérdése is szóba kerül, hogy a parlamenti szélső jobboldali körök állítólag érintkezésbe léptek az olasz fascisták vezetőjével, Mussolinivel, akivel a magyar társadalmi körök megbizottja Herkelyi

Tibor, az ébredő magyarok elnöke Olaszországban tárgyalt. A mozgalmat tehát nem a politikusok indították, de szálai bejutottak a parlamentbe is és ehhez készül csatlakozni a Friedrich-Wolf-párt több tagja és az Andrássy-párt egy része. A kormánypart részéről Eckhardt Tibor csatlakozására számítanak.

Hogyha az alakulat csakugyan létrejönne, messzire nyúló hatással volna a magyar politika legközelebbi formációjára.

A forgalomba került híreket a fentemlített politikusok megeafolták.

Budapest, szept. 13.

A magyar parlament folyosóján szenzációként elterjedt a hír, hogy Friedrich és több szélsőségi irányzatú képviselő fascista mozgalmat tervez. Eddig nem lehetett megállapítani, hogy van-e komoly alapja a hírnek és így valószínű, hogy a parlament mai ülésén nem is kerül szóba.

A baloldali ellenzéki képviselők azt tartják, hogy politikai manőverről van szó.

A kormányhoz közelálló körökben nyert információ szerint a kormány még nem foglalkozott a kérdéssel. A kormány álláspontjáról az a vélemény, hogy ha az új szervezet a megengedett társadalmi vagy parlamenti kereteken belül történne és semmiféle rendzavarással nem jár, a kormány nem gördithet akadályokat eléje. Arra az estre azonban, hogyha a mozgalom a társadalmi rend legcsekélyebb megbolygatását idézné elő, a kormány a legszigorúbb rendszabályokat alkalmazza.

Lingauer Albin a „Virtutak”-nak kijelentette, hogy a keresztény ellenzék semmiestre sem fog csatlakozni az ilyen egyéni akciószere felülöten vállalkozáshoz.

Friedrich szerint a fascista-mozgalom kétségtelenül már megvan, azonban nem igaz, hogy vezéri szerepet vállalt.

A városi jéggyár megkezdte üzemét.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, szept. 13.

Hosszu vajadás után elkészült a városi jéggyár javítása, úgy hogy a jéggyártást ma már meg is kezdik. Akiknek jégre van szükségük, a városi jégvétel hivatalnál lefizetik a jég árát és a nyugta alapján a vágóhídi ellenőr a jeget kiszolgáltatja.

Kicsit elkésve jön ugyan ez a jéggyártás, de jobb így, mint soha, mert egyes jégvermekből már kifogyott a jégkészlet, akiknek pedig még van jégük, nem szívesen adnak, nehogy ők is anélkül maradjanak. A nyár még nem múlt el, csak alszik és így bizonyára kelen-dősége lesz a város által gyártott jégnek is.

A késedelemnek különben érdekes a története. A jéggyár javítását eszközölő vállalkozók, amikor a gyár gépezeteit, hűtőkamráit és egyéb részeit szétszedték, megállapították,

hogy sok olyan anyag is kell, ami a helyszínen nem szerezhető be és azt a külföldről szereztek be. Az anyag-és géprészek Budapestiől négy, mond négy nap alatt Novi Sadra érkeztek. Ellenben, amíg Novi Sadról Beeskerekre értek — eltelt egy hónap. Nem nehéz kitalálni, hogy hol rekedt meg az anyag. A vámhivatalnál. A városi villammű tisztviselője ismételtén odaátjárt Novi Sadon, de a tömegtelen igazolás, kérés és könyörgés dacára sem sikerült a vállalkozása, hogy a város, mint hatóság részére címzett dolgokat áthozhassa, míg végre Aleksity Bogoljub polgármester személyes intervenciója alapján sok huza-vona után a vámhivatal engedett és kiadta az anyagot.

Uri családból való

két deák

uri házban teljes ellátást talál. 1575

Cím a Torontál kiadóhivatalában.

Sport

A beeskereki teniszverseny. A tenisztársaság háziversenye befejezéshez közeleg s az utolsó két napon elkezdődött küzdelmeknek voltunk tanúi. Eredmények: Férfi egyes elődöntők Christian-Gyárfás J. = 6:2, 6:3. Br. Ljubisich-Bogdán B = 6:1, 6:1.

Női egyes elődöntők: Maráné-Magyar P. = 9:7, 4:6, 6:1. — Kovács T.—Demkó K. = 6:3, 6:3.

Női páros elődöntők: Magyar P., Engel M.—Kovács T., Gyárfás K. 6:3, 5:7, 8:6. Maráné Lózsáné—Demkó K., Schäffer — 6:4, 4:5 befejezetlen.

A mai napon a döntőkre kerül a sor, mely érdekes küzdelmeket ígér.

A legujabb pesti író: egy szlovenszkói litografus.

Beszélgetés a Magyar Színház új szerzőjével.

— Budapesti tudósítónk jelentése. —

Budapest, szept. 13.

A napokban próbálták először a Magyar Színházban Timár Mihály hat fejezetből álló szindarabját, amelynek címe: A püpos Boldizsár legendája. Ezt a darabot, amely öt év óta fekszik a Magyar Színháznál és időrendben tizennegyedik helyen áll Timár megírott, de eddig elő nem adott szindarabjainak sorában, fejezetekre osztotta a szerző és ezek a fejezetek egy püpos zenész menyországbajutásának lépcsőfokai.

Timár Mihály hatvanegy éves litografus. Szlovenszkóban született és tizenöt éves korában nem tudott még magyarul. Tőtul, esehül és németül tanulta meg a betűvetést és az egyszeregyet és mikor Pestre került középiskolába, nagy harcot vívott a magyar nyelv elsajátításáért. A Terézvárosban és a Józsefvárosban töltötte fiatal éveit és itt szívtta magába azokat a benyomásokat, amelyek most hatvanegy éves korában is elevenen élnek lelkében és tizenegy szindarabjában bizonyára feltalálhatók. Érdekes, hogy Timár Mihály, aki ma ősz fejjel fiatal színpadi szerző lett, festőnek készült. Székely Bertalan volt a mestere és huszéves korában huszonöt forintot kapott egy wieni újság kiadójától egy fára berajzolt betyárképért. Ekkor még a litografia kezdetleges fokon állt és a sokszorosításra váró képet fára kellett rajzolni, még pedig megfordítva. Timár ebben az időben nyomorgott és mestere alig élt jobb viszonyok közt, mint ő. Egy litografiai műhely tulajdonosának feltűnt az ügyes rajzolónak a wieni képeslapban megjelent képe és harminc forint hetifizetést ajánlott föl neki, ha beáll műhelyébe. Ez az ajánlat nem volt a legsúlyosabb és legdöntőbb esemény Timár Mihály életében. Amint ma, — mondta dorottya-utcai műhelyében a sok limlom között, alapos lelkitusákat kellett elszerveznie, amíg részánta magát arra, hogy hátat fordít a komoly, nagyvonalu történelmi képfestésnek, lemond a siker bizonytalan fényvel pislogó csillagáról és fejét az aprólékos, pepecselő litografiára adja. Timár Mihály litografus lett, ma is az, nem bánta meg

lépését és litografus akar maradni egész életében.

— Harminehárom éven át benn maradtam a litografiában, a kőrajzolásban, tervezésben és rajzolásban — mondta nekem Timár Mihály és a falon lógó plakátokra mutatott. — Ezeket mind én csináltam. Az eredetét is én rajzoltam. Közben családot alapítottam. Gyerekgondjaim után új gondokat kaptam. Azelőtt özvegy édesanyámat és két nővéremet segítettem, most a családomat tartom. Ez ennek a rendje.

Timár Mihály minden mondatából úgy éreztem, hogy nagyon szereti foglalkozását. Foglalkozása a litografálás. Az írás: hivatása. Tizenkét éve ír és azért kezdett hozzá az íráshoz, mert „ugy érezte, hogy írnia kell”. Amről lemondott husz éves korában: a teremést — nem tudta elkerülni. Tizenkét évvel ezelőtt a litografusnak az írás lett a hivatása és természetes békességben fejezte meg egymaga mellett a plakátrajzolás és a szindarabírás.

Első darabjait németre fordította és Reinhardt-nak küldte el. Félt, hogy dilettánsnak fogja találni írásait, azonban öröme azt a választ kapta, hogy amit írt, kitűnő, de nem szinpadra való. Schnitzler Arthur olvasta egyik darabját és meleg levélben gratulált hozzá. Jelenző, Timár Mihály foglalkozásszeretetére ez a kis elszólás:

— És jött a háború, nem volt munka: irtam. Ideáim bőven voltak. Most hála Istennek van munka: nem írok, hanem dolgozom.

Timár műhelye szűk kis szoba, nagy ablakkal. Az ablak mellett egy asztal áll tele rajzokkal, tervekkel, pesettel, festékekkel, terpentines-, lakkos- és olajos-üveggel. Az egyik sarokban ponyvárát szőrt, különböző formájú kefék hevernek. Ezeket egy árjegyzék számára rajzolja Timár Mihály. A másik sarokban likőrös-üvegek, felbontatlanok, finom gyártmányúak sorakoznak. A Zwack-likőrök címkéjét Timár Mihály rajzolta. A címkét nemesak megfizetik Zwackék, hanem tele üvegre ragasztva vissza is küldik neki.

A falon vigyorogva a Lysoform-félg. amint kérdezi a nézőtől, hogy tudja-e már, mi az a Lysoform? Timár Mihály. A pupos Boldizsár legendája szerzőjének műve. A Kalogén-fogpaszta duhaj mevédjét is ő rajzolta.

A szlovenszói litografus-író most szinrekerülő darabjához Berény Henrik komponálta a zenét. Timár Mihály műhelyébe vitte be zongoráját és míg Timár Mihály az egyetlen villanykörte fényénél likőrcímkét rajzolt, az alatt Berény kormos petróleumlámpánál kötöztette Boldizsár hattyudalát. A pupos Boldizsár legendájának két főszerepét Törzs Jenő és Pécsi Blanka játsszák.

Timár Mihálynak sajátos ízü fogása van a világirodalomról.

A francia nyelvet nem is tartja alkalmasnak arra, hogy művészetet szólaltasson meg: vigéenyelv, diplomatan nyelv. Lenézi a franciákat és isteniti Goethé-t, a német bölcselőket Shakespeare-t és a bibliát és alapos meggyőződése, hogy a biblia nélkül nem lettek volna nagyok azok, akiket nagyoknak tart. Nem született volna meg Faust és Hamlet. A biblia az eszme örök for-

Egy kis statisztika.

Mivel az SHS királyság s különösen a Vajdaság lakosainak számáról, azok nemzetiségéről, mint azt az ember általában tapasztalhatja, csak nagyon kevés embernek van pontos tudomása, nem tartjuk ér-

dektelemnek, ha közöljük Radivojević tanár legújabb kiadású Balkansko Polnostrvo című földrajzi tankönyvének statisztikai adatait:

1. A lakosság felosztása nemzetiség szerint:

	Szerb, horvát, szlovén	Egyéb szláv	Magyar	Német	Arnauta	Román és cincár	Egyéb nemzetiségek
Szerbia	3.385.113	35.483	2.165	5.286	464.670	105.589	182.373
Crna Gora	174.806	87	13	29	16.826	6	153
Bosznia	1.818.548	27.453	2.793	16.111	567	1.280	9.791
Dalmácia	593.843	1.036	71	447	185	100	2.387
Horvátország	2.438.944	66.930	70.192	122.508	660	1.989	8.501
Szlovénia	995.876	4.196	14.897	39.631	126	39	1.699
Vajdaság	522.278	67.787	381.948	328.195	837	74.070	5.310
Összesen	9.989.569	202.972	472.079	512.207	483.871	183.073	210.214

Az egyéb nemzetiségek száma így és vegyesen 136486 török, görög, oroszlik meg: 64098 zsidó, 9630 olasz és cigány és más.

2. A lakosság felosztása vallás szerint:

	Gör. kel.	Katholikus	Protestáns	Mohamedán	Zsidó	Egyéb
Szerbia	3.360.360	36.370	2.689	768.104	11.731	1.425
Crna Gora	160.551	8.507	42	22.856	17	37
Bosznia	827.051	437.778	6.421	583.233	12.101	9.959
Dalmácia	39.205	557.728	64	652	322	98
Horvátország	659.950	1.961.889	46.561	2.495	20.162	18.667
Szlovénia	6.627	1.020.287	27.253	650	946	701
Vajdaság	475.517	720.317	133.739	1.697	18.819	30.336
Összesen	5.529.261	4.742.876	216.769	1.379.687	64.098	61.223

Az egyéb vallásfelekezetek a könyvben nincsenek külön kimutatva. Ide tartoznak a nazarénusok, baptisták, methodisták, felekezeten kívüliek stb.

A „Torontál” hadifogoly postája.

Figyelmeztetés! Ismételtlen figyelmeztetünk mindenkit, hogy újabb bejelentésekkel a legcélszerűbb a rigai magyar királyi konzulátushoz fordulni. Címe: Legation Royal de Hongrie, Riga, Bastei Boulevard 6. (Letonia.)

Üzenetek.

Jovin Milán (Srpska Klarija). Akciónk kizárólag az orosz foglyokra vonatkozik. Olaszországból a foglyok már mind hazatértek. Egyes adatok ugyan amellet szólnak, hogy jugoszláviai illetőségű hadifoglyok még vannak Olaszországban, ez azonban ninesen bizonyítva. A beogradi parlamentben ebben az ügyben interpelláltak és a belügyminiszter megígérte, hogy minden tudomására jutó esetben interveniálni fog az olasz kormány-nál, a kutatás folyamatba tétele érdekében. Nekünk Olaszországba, sajnos, ninesen módunkban nyomozni, mert ott semmiféle kutatóbizottság nem működik. Méltóztatásuk azonban jelen üzenetünkre való hivatkozással két példányban kérvényt írni és ebben fiának Olaszországban való felkutatását kérni. Ebben a kérvényben sorolja fel fia összes polgári és katonai adatait és ismertesse eltűnésének körülmé-

nyeit. Az egyik kérvényt küldje el Beogradba a belügyminiszternek címezve, a másikat pedig, hivatkozva arra, hogy ezt a kérvényt a belügyminisztériumnak beküldte, választókerülete országgyűlési képviselőjének. Egyedül ilyen módon szerezhethet esetleg felvilágosítást Olaszországban eltűnt fiának sorsáról.

Hirdetmény.

A szerbaradáci szerb hitközség a templomépületnek külső tatározása céljából árlejtést hirdet.

Előirányzati összeg 27.000 dinár. Felhívtnak az árlejtésen résztvenni óhajtok, hogy az árlejtés megkezdése előtt az előirányzati összeg 10%-nak megfelelő összeget bánat pénz fejében tegyék le.

Az árlejtés f. évi szeptember hó 17-én délután 2 órakor fog megtartatni.

Az árlejtési feltételek és a költség-előirányzat a hitközség irodájában bármikor megtekinthetők.

Kelt Szerbaradácson, a hitközség 1922. évi szeptember hó 10-én tartott ülésében.

Krszta Sztojanov s. k., Zsiva Marjanov s. k., hitközségi elnök.

Velizar S. Paunović

rőtős- és divatárkereskedésnek Aleksandrova (Fő) utca

1580

nagyobb mennyiségű áru érkezett u. m.:

Molino „Amerikan”

butorszövetek, kanavász, zefir, sifon, lenvász minden szélességben, kordbárony, plüss, Krimer, barchett, posztó, Palmiston, női, kosziüm- és kabátszövetek, fuztian, sálók, kendők, ágygarnitúrák, lépokrócok stb.

Legolcsobb árak!

Eladás nagyban és kicsinyben!

Kiadja Pleitz Fer. Pál.

Debeljačan

Dentiszt műfogak, fogsorok szájpadlás nélkül, plombák

amerikai system szerint!

1252a Foghuzás fájdalom nélkül!

Kruittschmitt Mihály Debeljača, 325. hsz.

Egy jókarban levő 1594

lakatos- és mechanikai műhely

berendezéssel együtt, a város központjában, más vállalkozás miatt azonnal eladó.

Cím a Torontál kiadóhivatalában.

Egy fűszeresegéd, egy elarusító leány és egy jó házból való tanonc

— legalább 4 polgári iskolát végzett —

a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének felvételnek.

A szerb, magyar és német nyelv tudása szükséges.

Disznózsirt

legmagasabb napiáron, minden mennyiségben veszünk Zsirszállításra alkalmas hordókat minden mennyiségben raktárról eladunk. 1570

Kanitz és Leipnixer Miletitveva (Temesvári) utca 43.

Perfekt német levelező felvétetik 1578

Nagybecskereki Népbank Rt. rövidáruosztálya V. Bečkerek

Egy komplett fűszerüzletberendezés,

mázsák, állványok stb. jutányos áron azonnal eladók.

Ferenca Deaka (Deák Ferenc) u 9 1579

Eladó

egy elegáns, komplett hálószoba és egy uriszoba.

Bővebbet: 1577

Cseda Doroszlovacz

fűszer- és csemegekereskedőnél Veliki Bečkerek, Kralja Petra trg.